

Regeringskansliet
Miljödepartementet
Skickas till: m.remissvar@regeringskansliet.se

YTTRANDE FRÅN LÄNSSTYRELSEN I KRONOBERGS LÄN ANGÅENDE SKOGSUTREDNINGENS BETÄNKANDE SOU 2020:73, STÄRKT ÄGANDERÄTT, FLEXIBLA SKYDDSFORMER OCH NATURVÅRD I SKOGEN

BAKGRUND

Skogsutredningen har undersökt möjligheterna och lämnat förslag på åtgärder för stärkt äganderätt till skog, nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av skogsmark samt hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi.

Miljödepartementet har begärt Länsstyrelsens yttrande över Skogsutredningens slutbetänkande. I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

INLEDNING

Länsstyrelsen har valt att inte lämna synpunkter på kapitel 15 – 16.

Vi tycker att utredningen innehåller flera bra slutsatser och förslag. I en så stor utredning tar det dock plats att kommentera allt. Vi fokuserar därför på att redovisa och kommentera de förslag som vi inte tillstyrker, där vi föreslår alternativa lösningar eller vill tillföra information. Övriga delar i kapitel 1 – 14 tillstyrker vi i allt väsentligt.

GENERELLT

En brist i utredningen är frånvaron av koppling till Länsstyrelsens handläggning enligt kulturmiljölagen och redovisning av konsekvenser av utredningens förslag rörande kulturmiljö. Det finns en stor risk för oönskade effekter av föreslagna förändringar både för Länsstyrelsen och skogsägare. Vi anser att kulturmiljölagen bör redovisas och vara en del i utredningen.

Vi tycker också att utredningen glömmar bort att landets kommuner arbetar aktivt med bevarandet av biologisk mångfald, inventeringar och formellt skydd av skog.

SYNPUNKTER KAPITELVIS

Nedan redovisas synpunkter uppdelat kapitelvis. Kursiverad text är direktcitat ur remissdokumentet för att tydligt ange till vilken del synpunkter syftar. Kursiverad text används även i övrigt för att markera eller förtydliga vissa ord eller formuleringar.

DEL 1

Kapitel 1.4 - Förslag till förordning om ändring i skogsvårdsförordningen (1993:1096)

Förslag: En åtgärd som Skogsstyrelsen ska underrättas om enligt 15 § första stycket 1, 2 och 5 får påbörjas tidigast tre veckor från den dag underrättelse inkom till Skogsstyrelsen.

Vi avstyrker förslaget.

Med hänsyn till att länsstyrelsen ibland remitteras när det gäller avverkningsanmälningar anser vi att den föreslagna handläggningstiden om tre veckor hos Skogsstyrelsen är för kort. Ytterligare en orsak är att parallell hantering av avverkningsanmälningarna inte sällan även sker enligt kulturmiljölagen hos länsstyrelsen. Den handläggningen hinns inte heller med inom denna tidsram.

Kapitel 1.5 - Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:904) om anmälan för samråd

Förslag: Utredningen föreslår att 6 § första stycket förordningen (1998:904) om anmälan för samråd ska tas bort.

Om ändringen genomförs anser vi att även regler om straffansvaret bör ses över.

Med detta vill man undvika tveksamheter om vilken lagstiftning som ligger till grund för Skogsstyrelsens prövningar av avverkningsanmälningar. Eftersom markägaren fortsättningsvis kommer att omfattas av kravet på samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken (MB) för det fall att åtgärden väsentligt kan komma att ändra naturmiljön, kan det medföra en osäkerhet för den enskilde om kopplingen helt tas bort. Markägaren riskerar straffansvar om hen inte i förväg anmäler en anmälningspliktig åtgärd. Mot bakgrund av att utredningen nu föreslår att hänvisningen till miljöbalkens samrådsförfarande i skogsvårdslagstiftningarna helt tas bort (för avverkningsanmälningarna), är det av vikt att även straffansvaret ses över. Det är också viktigt med information som tydliggör för skogsägare vad som gäller i olika situationer när samrådsförfarandet utlöses.

Kapitel 7.8.2 - Effekter av de föreslagna åtgärderna ur olika perspektiv
Citat sidan 352: Av rapporten (Skogsstyrelsen, Skogsskötsel med nya möjligheter, rapport 2019/24) framgår att effekter av åtgärderna (bl.a. skogsgödsling) har bedömts ur sex olika perspektiv. Nedan beskrivs kortfattat de bedömningar som rapporten gör av åtgärderna för respektive perspektiv.

(fler åtgärder listas)

• *Mark och vatten: Effekten av föreslagna åtgärder kan ge både positiva och negativa effekter på mark och vatten. De negativa effekter som förekommer kan bedömas som ringa. Lokalt kan oönskade effekter på vattenekosystem uppkomma exempelvis vid dikesrensning och skyddsdikning samt skogsmarksgödsling. De föreslagna åtgärderna bör utföras så att negativa effekter minimeras.*

Vi delar uppfattningen att oönskade effekter på vattenekosystem kan uppkomma av skogsmarksgödsling i vissa fall. I Kronobergs län överstiger nedfallet av kväve fortfarande den kritiska belastningsgränsen (5 kg per hektar och år). Beräkningar från IVL Svenska Miljöinstitutet bedömer att nedfallet över barrskogen under det hydrologiska året 2018/19 uppgick till mellan 8 och 14 kg oorganiskt kväve per hektar i Kronobergs län. I denna del av landet är därför risken för negativ effekt av gödsling inte ringa.

Kap 8.12 – Det svenska miljömålssystemet

Utredningen har begränsat sig till att redogöra för miljökvalitetsmålen Levande skogar och Ett rikt växt-och djurliv. Dock är det ett faktum att den önskade ökade skogsproduktionen riskerar att innebära ökad försurning. Preciseringsen ”Påverkan genom skogsbruk” till miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning behandlar denna problematik. Preciseringsen lyder ”Markanvändningens bidrag till försurning av mark och vatten motverkas genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet”. I Kronobergs län är detta en viktig precisering, och en ökande skogsproduktion/ett ökat uttag av skogsråvara riskerar att leda till ökad försurning.

Skogsbrukets försurande påverkan bedöms öka med varmare klimat, högre tillväxt och ett ökat uttag av GROT (grenar och toppar). Försurning är fortfarande ett stort miljöproblem i Kronobergs län, även om svavelnedfallet till skog i länet har minskat kraftigt de senaste drygt 20 åren, med mellan 78 och 93 %. Numera ligger svavelnedfallet på omkring 1 kg per hektar jämfört med 5 till 8 kg per hektar i slutet av 1990-talet. Trots det minskade nedfallet är återhämtningen från försurning i markvattnet långsam i länets skogar. För att markvattnet ska bidra till en återhämtning från försurning i sjöar och vattendrag måste värdet på den syraneutraliserande förmågan (ANC) vara klart högre än noll. Vid länets fyra provtyper ligger ANC i markvattnet omkring eller under noll.

Omkring hälften av sjöarna är försurade. Samtidigt minskar anslagen till länsstyrelserna för sjökalkning och det lär minska ytterligare framöver, varför effekterna av försurningen riskerar att förvärras med ett intensifierat skogsbruk.

DEL 2

Kapitel 9.1.1 - Utredningens utgångspunkter

Citat sidan 491: Det finns i dag inte någon tydlig nationell strategi för hur den svenska skogen ska kunna bidra till att möta den förväntade framtida ökade efterfrågan på inhemsk bioråvara. Det torde dock stå klart att Sverige i dagsläget inte kan bli självförsörjande på exempelvis bioenergi och biodrivmedel om de nuvarande energibehoven ska ersättas med råvara

endast från den svenska skogen, samtidigt som skogen även fortsättningsvis ska utgöra en råvarubas för andra sektorer. Då krävs åtgärder för att utnyttja skogsarealen mer effektivt tillsammans med åtgärder för att minska efterfrågan på jungfrulig råvara genom ökad resurseffektivisering och cirkularitet.

Vi instämmer i att åtgärder som bidrar till cirkularitet och energieffektivisering är viktiga utgångspunkter eftersom de nuvarande energibehoven inte endast kan ersättas med råvara från den svenska skogen. Möjligheten att öka produktionen av bioenergi från andra sektorer kan också minska behovet av bioråvara från skogsmark.

Kapitel 9.3 - Nationell samordnare för skogsprogrammet

Förslag: Regeringen bör, senast den 1 juli 2021, tillsätta en särskild utredare som ska fungera som en oberoende, fristående samordnare för att leda dialogprocessen inom det nationella skogsprogrammet.

Vi tillstyrker förslaget att tillsätta en särskild utredare som ska fungera som en oberoende, fristående samordnare för att leda dialogprocessen inom det nationella skogsprogrammet. Samordnaren får ett stort ansvar för att hantera målkonflikter och, därför är det viktigt att det finns sakliga och välgrundade utredningar för samtliga intresseområden i skogen. Att utreda skogens betydelse av såväl avgång som upptag av koldioxid och andra växthusgaser är ett exempel på område som behöver en grundligare utredning inför ställningstagande av tillväxtmål.

Kapitel 9.4.1 - Ett politiskt mål för hållbar tillväxt i skogen

Förslag: Det nationella skogsprogrammet bör i en dialogprocess ta fram förslag till ett nationellt mål för hållbar tillväxt i skogen som sedan beslutas av regeringen. Uppdraget bör lämnas till den nationella samordnaren för skogsprogrammet den 1 juli 2021 och redovisas senast den 1 januari 2023. Regeringen bör därefter fastställa ett mål för ökad hållbar tillväxt i skogen senast den 1 juli 2023.

Citat sidan 511: Inom ramen för Samverkansprocess skogsproduktion gjordes bedömningen att tillväxten i Sveriges skogar fram till 2050 skulle kunna öka med 20 procent jämfört med i dag.

Citat kapitel 7.2 sidan 293: I regeringens klimatpolitiska handlingsplan presenteras en mängd åtgärder som bidrar till att nå nationella och globala klimatmål. Ett av förslagen är att regeringen tillsammans med de gröna näringarna tar fram en bioekonomistrategi som bidrar till ökad tillgång på biomassa, sysselsättning i hela landet och som skapar miljö- och klimatnytta.

Vi tillstyrker att det bör tas fram förslag på hur skogen ännu mer kan bidra till den framtida bioekonomin och fossilfri energiomställning.

Huruvida tillväxten kan öka med 20 procent till 2050 och om hela tillväxten i så fall kan utnyttjas behöver utredas närmre. Vi anser att metoder som motverkar klimatmålen eller andra miljömål inte ska användas för att öka tillväxten.

Dikningsåtgärder i torvmark bör därför genomföras restriktivt och endast tillåtas undantagsvis t.ex. markavvattning som kan ingå i tillstånd till torvtäkt. Istället för att rensa diken i tidigare utdikade marker finns idag möjlighet att få bidrag till

återvätning, som ger ökad kolsänka genom att torvbildning ökar. I sydöstra Sverige finns risk för negativa effekter av gödsling av skogsmark, se synpunkter ovan under kapitel 7.8.2. Vi ser positivt på ökad askåterföring. På skogsmark där konventionell föryngring kan kräva skyddsdikning kan kontinuitetsskogsbruk vara ett alternativ. Dessa alternativ behöver finnas med i det föreslagna rådgivningsarbetet så att markägare kan göra val utifrån god kunskap.

Kapitel 9.6 - Rådgivning för produktion, naturvårdande skötsel, miljöhänsyn och klimatanpassning i skogsbruket

Förslag: Regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att genomföra en omfattande rådgivningskampanj för ökad skogsproduktion, ökad naturvårdande skötsel, effektivare miljöhänsyn och ökad klimatanpassning i skogen.

Det är viktigt att rådgivning för ökad skogsproduktion och ökad naturvårdande skötsel kombineras med rådgivning om risken för negativa effekter på biologisk mångfald som kan bli följden. En risk är att för stort uttag av biomassa görs vid den enskilda åtgärden. Under många år har vi sett att mycket biomassa tas ut av asp, säl, rönn, oxel, hassel och andra träd och buskar som har stora ekologiska värden både vid avverkningar och vid i övrigt vällovliga restaureringar av igenväxande hagmarker. Det är viktigt att vid dessa åtgärder spara träd, buskar och död ved och att detta uppmärksammas i föreslagna rådgivningar.

För att öka konnektivitet i det brukade skogslandskapet bör också plantering av de ovan nämnda trädslagen lanseras som en ny hänsynsåtgärd i samband med avverkningar, i de fall då det inte finns tillräckligt med sådana träd att spara. Detta kan med fördel ske t.ex. utmed vägar vilket skapar solbelysta korridorer i landskapet med biologisk mångfald.

Kap 9.7 - Klövviltförvaltning

Förslag: Regeringen bör ge Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att, i samverkan med skogsnäringen och jägarorganisationerna, ta fram rådgivningsbudskap och genomföra rådgivning om klövviltförvaltning och skogsskötselprogram för hållbar skogsskötsel, minskade skador på skog och ökade fodermängder i hela landet. Syftet ska vara att uppnå målen med den adaptiva förvaltningen och balans mellan viltstammar och fodermängd.

Länsstyrelserna har det regionala ansvaret för att Sveriges politik för viltförvaltning genomförs inom länet. Merparten av arbetet med viltförvaltningen sker på länsstyrelserna som bland annat ansvarar för frågor om administration av älgförvaltningen, tillsättande och utbildning av älgförvaltningsgrupper, skydds jakt, fällavgifter och jakttider på älg och därtill hörande informationsfrågor.

I förslaget saknas en skrivning om länsstyrelsernas roll för genomförandet av uppdraget vilket är helt avgörande för att det ska bli genomförbart. Vi tycker därför att förslaget måste kompletteras med den delen.

Länsstyrelsernas naturliga del i genomförandet av uppdraget kommer dessutom att innebära en kostnad som inte kan täckas av älgvårdsfonden. Länsstyrelserna måste därför tillföras extra resurser.

Kap 9.9.2 - Kunskap om skogar med höga naturvärden och av viss naturtyp

Förslag: Regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att tillsammans med SLU Riksskogstaxeringen utveckla systemet för uppföljning av den miljöbänsyn som lämnas vid avverkning med avseende på naturvårds kvalitet och långsiktig nytta för bevarande av biologisk mångfald. Uppdraget bör redovisas senast den 31 december 2021.

Citat sidan 541: Utredningen har i kapitel 14.3 föreslagit att Skogsstyrelsen ska få möjlighet att göra en grundinventering av förhållanden i naturen som kan ha särskild betydelse för biologisk mångfald. Som framgår av kapitel 9.11.9 nedan är det upp till regeringen att besluta om omfattningen av sådana inventeringar. Underlaget från grundinventeringen kan användas som kunskap om var i landskapet sådana förhållanden är belägna. Utredningen bedömer dock att det kommer ta tid innan en sådan grundinventering är utförd över hela landet. I väntan på att ett sådant inventeringsunderlag finns tillgängligt bedömer utredningen att de platsbundna underlag som i dagsläget finns tillsammans med det icke platsbundna underlag om skogar med höga naturvärden som Riksskogstaxeringen tillhandahåller är tillräckligt för ett första ställningstagande i fråga om hur Sverige uppfyller sina åtaganden.

Vår bedömning är att det material som tillhandahålles av Riksskogstaxeringen inte är tillräckligt för ett ställningstagande i fråga om hur Sverige uppfyller sina åtaganden. Bristen är att materialet bygger på ett grovmaskigt rutnät och täcker inte upp små, ovanliga och eller rumsligt aggregerade skogstyper och biotoper (t.ex. svämlövskogar). Detta är ett av flera skäl till att det är viktigt att resurser avsätts så att grundinventeringen kan genomföras så fort som möjligt.

Kapitel 9.9.3 - Kunskap om naturvårdsavsättningarnas representativitet och konnektivitet

Förslag: Regeringen bör ge Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och SLU i uppdrag att, i samråd med länsstyrelserna, analysera representativiteten och konnektiviteten för de skogar som är avsatta för naturvård. Uppdraget bör redovisas senast den 1 juli 2022.

Vi välkomnar en analys av representativiteten och konnektivitet.

Vi håller med om att det finns en kunskapsbrist och vi vill förmedla att det fanns för lite utrymme att bedöma representativitet och konnektivitet när alla länsstyrelserna, efter Sveriges EU-inträde från år 1995, skulle föreslå områden till nätverket Natura 2000. Processen skedde under stor tidspress och mycket större hänsyn togs till ägarstrukturen än till områdenas representativitet. Eftersom tiden var knapp fanns för lite tid till att förankra områden med hade många fastighetsägare eller i övrigt hade en komplex ägarstruktur och många områden där fastighetsägares inställning var negativ valdes också bort.

När det gäller just naturtyperna i skog har vi i vårt län enbart, med få undantag, föreslagit områden till Natura 2000 som redan har ett formellt skydd. Vi tycker att det har varit bra eftersom vi tycker att förankring görs bättre, och med fördel först, i en utredning om formellt skydd än i ett regeringsuppdrag om att föreslå nya områden till Natura 2000-nätverket. Eftersom det är så vi har jobbat finns det idag ett antal färdiga naturreservat och andra formella skydd med skog som skulle passa att ingå i Natura 2000-nätverket och som skulle öka både

representativitet och konnektivitet. Några av dessa områden ligger på regeringens bord i ett förslag från 2015. Vi har ännu fler förslag som är lämpliga.

Tilläggsas kan dock att även om vissa områden i alla delar inte var fullt representativa från början så strävar den kontinuerliga skötseln i många områden mot att bättre uppnå målen för respektive naturtyp och art vilket i viss mån förbättrar områdenas representativitet. Även konnektiviteten har förbättrats betydligt under senare år genom att konnektivitet har varit ett ledord i myndigheternas strategi för formellt skydd av skog och nya områden med formellt skydd.

Kap 9.9.6 - En bristanalys för biologisk mångfald

Utredningen bedömer att för att bristanalysen ska kunna utgöra en god grund för politiska beslut bör den göras utifrån minst två alternativa målsättningar och utnyttja i minst två alternativa behov:

– *Alternativ 1: Alla i Sverige naturligt förekommande arter ska bevaras i livskraftiga populationer över hela sina naturliga utbredningsområden. Den befintliga genetiska mångfalden och ekosystemmångfalden ska fullt ut bevaras.*

– *Alternativ 2: Alla i Sverige naturligt förekommande arter ska bevaras i livskraftiga populationer i delar av landet; inte inom hela sina naturliga utbredningsområden. Detta ska uppnås genom att bevara och utveckla tillräcklig mängd av gynnsamma livsmiljöer med god konnektivitet i vissa landskap så att arterna kan bevaras i livskraftiga populationer i dessa. Den genetiska mångfalden ska bevaras fullt ut i dessa delar av landet och den ekosystemmångfald där Sverige bedöms ha en stor betydelse för dess bevarande i Västeuropa ska bevaras.*

Vi tillstyrker att en bristanalys görs.

Vid bristanalysen måste hänsyn tas till de hotade arterna. Många av dessa arter har disjunkta utbredningar* och har en komplicerad ekologi där vi idag inte vet vad en tillräcklig mängd av gynnsamma livsmiljöer är. Många hotade arter i skog, t ex orkidéer, är beroende av komplexa interaktioner med mykorrhiza och artspecifika pollinatörer så tillsynes gynnsamma livsmiljöer är inte det och det går inte att åstadkomma en god konnektivitet.

* En art med disjunkta populationer är en art som finns på ett fåtal platser med mycket långt avstånd mellan platserna, t ex dvärgnäbbmus. Den nuvarande utbredningen speglar oftast rester av en historisk utbredning. För en art med disjunkt utbredning innebär ett förhållningssätt som medför att arten inte tillåts att ha gynnsam bevarandestatus i hela sitt utbredningsområde en uppenbar risk för utrotning. Orkidén sydlig vityxne är ett exempel på en art där de kvarvarande populationerna växer så pass långt från varandra att de rimligen aldrig kommer att kunna ingå i en metapopulation så i det här fallet är en utredning om konnektivitet meningslös. Bland hotade skogsarter med disjunkt utbredning kan nämnas arterna inom släktet barkplattbaggar.

Kapitel 9.10 - Ett politiskt ställningstagande om hur Sverige ska uppfylla sina internationella åtaganden om biologisk mångfald i skogen

Förslag: Regeringen bör besluta om vad Sveriges internationella åtaganden innebär och ställa upp ett långsiktigt mål för hur dessa åtaganden ska uppfyllas i skogen. Regeringens beslut bör även innehålla ett tydligt ställningstagande om vilka arealer och vilka skogstyper som bör avsättas för naturvård, för att på kort, respektive lång sikt bidra till uppfyllande av Sveriges internationella åtaganden och nationella mål om biologisk mångfald. Beslutet bör beakta den

naturvetenskapliga bristanalys som föreslås och tydliggöra hur den biologiska mångfalden prioriteras i förhållande till de faktiska behoven.

Vi vill lyfta fram att utredningens förslag är att kommande **arealmål** för skydd av skog kan diversifieras för olika delar av det svenska skogslandskapet, men inte att **takten** för arbetet med formellt skydd för den skull ska sänka i någon landsdel eller något län. Detta är viktigt eftersom huvuddelen av landet i dagsläget ligger mycket långt från det internationella målet om skydd av skog (ca 2 - 3% i flera län). Vi anser tvärtom att takten bör öka i hela landet samt att extra resurser utöver det bör ges till de områdena med ”skogar av särskilda angeläget allmänt intresse” som utredningen föreslår ska pekas ut. Tanken att arbetet med skydd av natur bör fortsätta minst i nuvarande takt stöds också av att utredningen gör bedömningen att naturreservat och nationalparker har stort värde för bioekonomi och landsbygdsutveckling och att det är viktigt att det skapas arbetstillfällen där människor väljer att bo. Att takten i arbetet med skydd av natur inte avtar är också viktigt med tanken på att det bör finnas resurser i hela landet om den nya skyddsformen *frivilligt formellt skydd* startas upp.

I sammanhanget ska det också tilläggas att anslagen för formellt skydd av natur även ska räcka till andra naturtyper (t.ex. myrmark och odlingslandskap) som visserligen oftast inte är lika dyra som skog att ersätta men som kan fodra minst lika mycket resurser vad gäller handläggning och framtida skötsel.

Vi föreslår därför att resurser för bildande av formellt skydd inte bör sänkas i någon del av landet, utan höjas generellt, samt att extra resurser läggs på skogar med särskilt angeläget allmänt intresse och på arbetet med nationalparker.

Kap 9.10.3 - Skogar med befintliga värden bör prioritera

Citat sidan 558: Ekosystemmångfald i stora intakta landskap är globalt sett mycket ovanligt. I sådana intakta landskap, som alltså i sin helhet består av skogsbiologiska värdekärnor, är tillståndet för den biologiska mångfalden på alla tre nivåer, genetisk mångfald, artmångfald och ekosystemmångfald intakt. Att bevara dessa intakta landskap är av skäl som beskrivits tidigare prioriterat. Utredningen bedömer att det, när valmöjligheten finns, är mer effektivt att bevara intakta landskap i jämförelse med att restaurera och arbeta med grön infrastruktur i fragmenterade landskap.

Vi delar uppfattningen att *stora intakta landskap* bör prioriteras högt. Men eftersom den typen av landskap bara finns kvar i fjällnära skog bör andra principer tillämpas för att skapa grön infrastruktur i övriga delar av landet.

Fragmenteringen i skogslandskapet är stor, detta gäller stora delar av landet och inte minst i södra Sverige. Utredningens ambition att framöver satsa på ökad konnektivitet är bra men det är inte realistiskt att kombinera det strikt med ambitionen att enbart koncentrera statliga medel till områden med befintliga höga värden. Vi anser att det även fortsättningsvis är motiverat att vid behov även skydda en viss andel med utvecklingsmark i formellt skydd i fragmenterade landskap. Där passar utredningen förslag om höjda anslag och prioritering av naturvårdande skötsel i skyddad natur in bra (kap 9.11.7 samt kap 3.6.9) och konnektiviteten kan därmed förbättras snabbare.

Vi tillstyrker att stora intakta landskap som finns kvar ska prioriteras och att extra resurser ska satsas där, men resurser måste även satsas i övriga delar av skogslandskapet, vilket är huvuddelen av Sverige. Vi håller med om att effektiva naturvårdsåtgärder kan leda till att målen kan nås med lägre arealanspråk, men sänkningen av arealmålet bör inte på lång tid leda till sänkning av anslagen eftersom det är mycket skyddsarbete kvar innan arealen av formellt skyddad skog ens börjar närma sig det nya arealmål som utredningen föreslås kunna bli diversifierat och som ska läggas fast politiskt. Takten bör inte sänkas utan höjas i hela landet, se synpunkter ovan (Kap 9.10).

9.10.5 - Naturvårdsavsättningar bör vara effektiva – representativitet och konnektivitet

Se synpunkter ovan under kapitel 9.10.3.

9.11 Ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen

Förslag: Regeringen bör uppdra åt Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket att, i samråd med det vetenskapliga rådet för biologisk mångfald i skogen samt länsstyrelserna, föreslå till regeringen utformningen av ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen. I direktiven för uppdraget bör regeringen ange inom vilka ramar handlingsprogrammet ska bedrivas och under vilken tid. Det bör även anges att samråd ska ske med skogsbruket för att säkerställa att sektorsansvaret för miljön samordnas med de statliga insatserna på ett effektivt sätt. Regeringen bör därefter, med utgångspunkt i den bedömning av vad Sverige behöver göra för att uppnå internationella åtaganden och nationella mål om biologisk mångfald, fastställa ett tidsbegränsat nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen. Handlingsprogrammet bör fungera som styrdokument för myndigheter och underlag för budgetarbetet samt beskriva statens förväntningar på skogsbruket och kommunernas arbete med bevarande av biologisk mångfald i skogen.

När det gäller handlingsprogrammet generellt vill vi framföra att det är bra med tydlighet, mål och resurser i förhållande till målen. Men vi vill också säga att det behöver finnas en tilltro till de regionala myndigheterna och kommunerna och att det därför behövs vissa frihetsgrader i arbetet med biologisk mångfald. I varje enskilt område med höga naturvärden som utreds för formellt skydd görs avvägningar mellan naturvärden, hot, markägarens inställning, skötselbehov, grön infrastruktur och friluftsliv. Tillsammans med de centrala myndigheterna och i regional samverkan tar vi ansvar för att skapa bra områdesskydd utifrån de verktyg som riksdagen har gett oss.

9.11.2 - Handlingsprogrammet bör ange vilket arbetssätt som ska tillämpas vid formellt skydd av skog

Förslag: Handlingsprogrammet bör utgå från ett arbetssätt som bygger på frivillighet där markägarinitiativ utgör grunden för myndigheternas arbete med formellt skydd. I handlingsprogrammet bör särskilt anges de skogstyper som uppfyller vissa kriterier och särskilda naturvärden, där samtycke inte är en förutsättning vid bildande av formellt skydd, genom att dessa utpekas som särskilt angelägna allmänna intressen.

Citat sidan 570: Egendoms skyddet i regeringsformen anger som en grundläggande förutsättning, för att staten genom tvång ska begränsa ägande- och brukanderätten, att inskränkningen syftar till att tillgodose angelägna allmänna intressen. Det är därmed inte tillräckligt att det rör sig om ett allmänt intresse, utan förutsättningen är att det är ett så angeläget allmänt intresse att den enskildes rätt bör ge vika vid en intresseavvägning. (...) Det finns goda möjligheter att i handlingsprogrammet ange att endast vissa skogar, av särskilt angeläget allmänt intresse ska kunna skyddas utan samtycke från markägaren. Innebörden av detta är att anslagen för formellt skydd av skog endast i undantagsfall får användas till beslut där inte markägaren samtyckt.

Vi avstyrker att endast vissa skogstyper ska kunna skyddas utan samtycke från markägaren.

Vi anser att regeringsformen har beaktats vid införandet av miljöbalken och dess bestämmelser om områdesskydd i 7 kapitlet. Regeringsformen ska därefter inte behöva tolkas i myndigheternas arbete i enskilda ärenden. Handlingsprogrammet kan ange att anslaget för formellt skydd bör prioriteras för vissa skogstyper men det bör inte blandas ihop med länsstyrelsernas, Skogsstyrelsens och kommunernas juridiska hantering enligt miljöbalken. Handlingsprogrammet kan enligt vår mening inte diktera om och när beslut kan tas utan samtycke från markägaren.

Kapitel 9.11.3 - Handlingsprogrammet bör ange vilka skogstyper och naturvärden som kan skyddas med tvång

Förslag: Handlingsprogrammet bör utgå från ett arbetssätt som bygger på frivillighet där markägarinitiativ utgör grunden för myndigheternas arbete med formellt skydd. I handlingsprogrammet bör särskilt anges de skogstyper som uppfyller vissa kriterier och särskilda naturvärden, där samtycke inte är en förutsättning vid bildande av formellt skydd, genom att dessa utpekas som särskilt angelägna allmänna intressen.

Citat sidan 571: När det kommer till skogar som Sverige, ur ett internationellt perspektiv, har särskilt ansvar att bevara och som aldrig kommer kunna återskapas om de en gång avverkas finns det skäl att lyfta ansvaret från markägaren.

Vi avstyrker att handlingsprogrammet ska ange vissa skogstyper och vissa trakter där samtycke inte är en förutsättning vid bildande av formellt skydd.

Myndigheternas arbete med områdesskydd (länsstyrelser, Skogsstyrelsen och kommunerna) kommer att fortlöpa i hela landet och det kommer uppstå situationer - även i värdefulla skogstyper utan särskilt internationellt värde - där markägaren inte är beredd att ta ansvar för bevarandet. Avvägningen mellan de allmänna och enskilda intressena bör göras utifrån väl förankrade, fastställda strategier men utifrån en bedömning i varje enskilt fall.

I det småskaliga landskap som finns i Småland är många värdefulla naturområden sammansatta av flera olika natur- och skogstyper. I många fall är det just det som är en grund för bedömningen att områden har höga naturvärden. Att ha skogstyperna som grund och gräns för om ett beslut får gå emot en sakägare eller inte är omotiverat.

Vi är ett av de län som har jobbar mest aktivt med arbetsformen ”Nya Komet”. Under de senaste 10 åren har hälften av de skyddade områdena och hälften av

arealen kommit till på markägarens initiativ. Parallellt med Nya Komet har vi arbetat med större komplexa utredningsområden för skydd som inte hade kunnat komma till stånd utan att Länsstyrelsen tog initiativ. Under dessa 10 år har enbart två områdesskydd bildats mot markägarens vilja och de har varit i naturtyperna myrmark respektive ängsmark. Vi är nöjda med det flexibla arbetssätt som kommit efter att ”Strategi för formellt skydd av skog” (2005, uppdaterad 2017) togs fram och efter att arbetssättet ”Nya Komet” införts.

De negativa konsekvenser vi ser allvarligast på är försämrade möjligheter att arbeta strategiskt, att utreda stora områden samt att inte kunna besluta om skydd för höga naturvärden då det i enstaka fall uppstår ett akut hot om avverkning eller gallring.

Se även synpunkter nedan under 10.2.2.

9.11.3 - Handlingsprogrammet bör ange skogar av särskilt angeläget allmänt intresse som ska prioriteras för formellt skydd

Förslag: Regeringen bör därför i handlingsprogrammet tydligt peka ut de skogstyper, och med vilka kvaliteter, som utgör särskilt angelägna allmänna intressen för att Sverige ska kunna uppnå nationella mål och internationella åtaganden för bevarande av biologisk mångfald.

Listan med skogar av angeläget allmänt intresse bör ses över separat.

Länsstyrelsen ifrågasätter varför utredningen inte anser att bokskog ska definieras som en skogstyp med omistliga värden. Sveriges bokskogar utgör livsmiljö för en mängd hotade arter, med flera åtgärdsprogramarter som enbart finns i bokskog. All ädellövskog och särskilt bokskog med sin stora artstock i södra Sverige bör ingå. Det finns många vetenskapliga referenser att peka på men vi hoppas på att få utveckla det separat eftersom det i utredningen står att ”inom tidsramen inte varit möjligt att genomföra uppdraget på ett sådant sätt att slutsatserna som dras kan vara helt säkra”.

En faktor som bör påverka urvalet av områden på listan bör vara frånvaron/ behovet av naturvårdande skötsel. Skogstyper som berör övergångsmiljöer mellan odlingslandskap och skog bör ingå, inte bara betespräglad skog. Behovet av andra kostnadskrävande skötselåtgärder, t.ex. naturvårdsbränning är också tungt vägande.

När det gäller *Skogstyper som bedöms vara nationellt prioriterade av andra skäl* bedömer vi att det finns mer än 3000 – 5000 ha areal värdekärna kvar i kategorin *Skogar med stor betydelse för hotade arter*. Vi bedömer att stor andel av den angivna arealen finns i Kronobergs län och därför borde den totala arealen vara betydligt större. Däribland artrika bokskogar som vi dock anser bör få en egen kategori.

Kapitel 9.11.9 – Handlingsprogrammet bör ange i vilken utsträckning kunskap om naturvärden ska inhämtas

Citat: Det är lämpligt att genom handlingsprogrammet ange de medel som är nödvändiga för att inventera landet efter de skogar som utpekats som särskilt angelägna allmänna intressen som ska beredas formellt skydd enligt handlingsprogrammet. Inventeringen bör ske i syfte att säkerställa att de skogar som har högst naturvärden prioriteras för formellt skydd. För övriga skogstyper där, frivilligt formellt skydd genom markägarinitiativ bör vara huvudregel för

inrättande av områdesskydd, saknas skäl för en motsvarande inventering. För dessa skogstyper är det i stället markägaren som har det huvudsakliga ansvaret för att bedöma det egna skogsbeståndets sammanvägda naturvärden och ta initiativ till att föreslå att ett område bevaras genom formellt skydd. För små- och mellanskogsbrukets del bedöms dock kunskaper om höga naturvärden vara svåra att inhämta på egen hand.

Det är otydligt vad som i praktiken är skillnad på dessa två kategorier:

- (detta kapitel) ”inventera landet efter de skogar som utpekats som särskilt angelägna allmänna intressen som ska beredas formellt skydd”
- (kapitel 14.3) ”reglerad inventering av de objektiva förhållanden i naturen som kan ha särskild betydelse för biologisk mångfald i skogen”
(naturmiljöbeskrivning)

Vi anser att dessa båda kunskapsunderlag i huvudsak kan följa samma metodik och vi anser att underlaget ska tas fram för hela landet. Utredningen förtydligar i sitt förslag i kapitel 14.3 (sidan 842) att naturmiljöbeskrivning endast bör utföras i områden som kan ha höga naturvärden och det ser vi som självklart. Den gängse arbetssättet vid inventering är att först göra digitala utsökningar med all tillgänglig data, därefter fältbesök i ett urval av områden och till sist görs beskrivningar endast av de områden som uppfyller fastställda kriterier. Men för att hitta dessa områden börjar arbetet med helheten.

I arbetet med riksintressen för naturvård har Naturvårdsverket betonat behovet av en nationell inventering i skog. Se mer detaljerade synpunkter nedan under kapitel 14.3.

Kap 10.2.2 – Möjliga negativa konsekvenser av frivilligt formellt skydd
Citat sidan 607: Det har framförts en oro att det nya arbetssättet med frivilligt formellt skydd av skog kan innebära att det formella skyddet blir mindre kostnadseffektivt och att skog med höga naturvärden avverkas i stor utsträckning. Utredningen har blivit uppmärksam på dessa risker av bland annat Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och vissa länsstyrelser.

Vi ser positivt på att arbeta med frivillighet i arbetet med formellt skydd och det är så vi arbetar redan idag, se synpunkter och beskrivning från vårt län ovan i kapitel 9.11.3.

Vi delar dock oron om risk för negativa effekter som beskrivs i detta kapitel om vi i vissa områden och vissa fall inte skulle kunna ta initiativ eller använda miljöbalkens lagutrymme.

En negativ konsekvens som inte redovisas i utredningen fick vi erfara i arbetet med bildandet av Åsnens nationalpark. Tidigt i den bildandeprocessen uttalade Naturvårdsverket att ingen skulle bli tvingad att sälja mark eller vatten. Följden blev i vissa förhandlingar att dessa pågick mycket länge (8 år) eftersom det inte fanns någon möjlighet för myndigheten att sätta en tidsgräns. I något fall handlade det om ett litet perifert vattenområde som hade relativt litet värde för fastighetsägaren men stor betydelse för arrondering och tillblivelse av nationalparken. Men det fanns inget verktyg att påskynda processen och komma till punkt. Det kostade oerhört mycket tid och ändå slutade det med att förhandlingen avslutades utan resultat. I det kommande arbetet kan liknande

”longörer”, trots frivillighet, komma att handla om t.ex. ersättningens nivå och pågå lång tid. Lagrummet i miljöbalken tjänar ett tydligt syfte för att det i vissa fall ska gå att sätta en gräns nämligen att beslut kan fattas och ersättningsfrågan kan avgöras i domstol. Men det utnyttjas av oss mycket sällan.

Kapitel 10.2.3 - Hur ska eventuella negativa konsekvenser hanteras och arbetssättet utvärderas?

Citat sidan 611: De begränsningar som arbetssättet har – till exempel för att bevara mycket stora sammanhängande unika naturskogar, där markägarinitiativ i praktiken skulle vara omöjligt att genomföra –ombändertas genom möjligheten att i handlingsprogrammet för bevarande av biologisk mångfald peka ut särskilt angelägna allmänna intressen.

Arbetet med grön infrastruktur föreslås även det utgöra en viktig del av handlingsprogrammet för biologisk mångfald i skogen. De farhågor som framförts från markägarhåll att grön infrastruktur ska gå från att utgöra samverkan mellan olika aktörer i landskap, till att bli en restriktion mot brukande bör effektivt ombändertas genom frivilligt formellt skydd. Dialogen om att samverka i landskap för att skapa en så effektiv naturvård som möjligt som inte i onödan ska konkurrera med den virkesproducerande marken har större förutsättningar att lyckas om misstron mot arbetssättet elimineras.

Länsstyrelsen anser inte att begränsningen i arbetssättet ombändertas genom utpekande av särskilt angelägna allmänna intressen i handlingsprogrammet. Den möjliga negativa konsekvens som beskrivs i kapitel 10.2.2 under rubriken ”Arbetssättet riskerar att bli ineffektivt” handlar om svårighet att bilda tillräckligt stora naturreservat (inte bara bland de *unika och mycket stora*) vilket är aktuellt i stor andel av de naturreservat som bildas i södra Sverige och det berör inte bara de skogstyper som klassas som särskilt angelägna utan även övriga skogstyper och dess växt- och djurliv. Det gäller alltså inte bara mycket stora sammanhängande unika naturskogar.

Kapitel 10.5 - Skyddad natur kan spela en aktiv roll för landsbygdsutveckling

Förslag: Regeringen bör vidare ge Naturvårdsverket medel och uppdrag att se över myndighetens långsiktiga nationalparksplan i syfte att kraftigt öka takten i bildandet av nya nationalparker och bidra till ökat friluftsliv och utvecklingen av naturturism på lokal och regional nivå. I översynen bör det ingå att analysera vilka befintliga naturreservat och marker som är i statlig ägo som skulle vara lämpliga för nationalparksbildning i syfte att bidra till lokal och regional utveckling. Naturvårdsverket bör även ges i uppdrag att utreda och föreslå förändring i förutsättningarna för bildande av nationalpark och naturreservat och möjligheterna att meddela dispens från nationalparks- och naturreservatsföreskrifter i syfte att gynna sådana verksamheter som kan bedrivas där utan att påverka syftet med skyddet negativt. För att gynna hållbar naturturism i skyddad natur bör regeringen även ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med andra myndigheter och organisationer analysera hinder och möjligheter för naturturism och aktivt friluftsliv i skyddad natur och genomföra åtgärder för att främja dessa intressen inklusive en översyn av vägledning för utformning av föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken. Regeringen bör i lämplig form utreda frågan om nationalpark bör kunna bildas även i kulturskapade miljöer och på mark som inte ägs av staten.

Vi ser positivt på förslaget att även privat mark skulle kunna ingå i nationalparker. Vi talar utifrån våra erfarenheter från arbetet med att bilda Åsnens nationalpark. Förslaget är särskilt betydelsefullt när det gäller skydd i vattenområden där vi erfor att vattenområdena i sig inte är så konfliktfyllda eftersom inskränkningarna i pågående markanvändning oftast inte är stora, och därmed inte heller motståndet mot skyddet. Men detta innebär också att marknadsvärdet är lågt. Detta i sin tur gör att incitamenten för att sälja vattenområde blir ännu lägre. Detta skulle lösas om vattenområde och småöar utan pågående markanvändning kan fortsätta vara privata och köp inte måste till.

Om en översyn av miljöbalken görs i detta avseende kan vi också skicka med frågan om en nationalpark i vissa fall kan bestå av mer än ett geografiskt område (tex två delområden) vilket idag hindras av lagens formulering ”... ett sammanhängande område ...”.

Vi ser möjligheter att utöka Åsnens nationalpark med början om ca 10 år. Sjön Åsnen är uppdelad i två stora delområden och i stora drag är även den skyddade naturen i Åsnenområdet uppdelad i två stora, men närbelägna, block. Detta är ett exempel på en nationalpark som skulle kunna bestå av två delområden. En kommande utökning är dock inte beroende av denna regeländring.

Kapitel 10.5.3 - Flexibla föreskrifter för nationalparker och naturreservat

Förslag: (Citat sidan 654): Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att även utreda om 7 kap. 2–5 §§ miljöbalken kan inkludera naturturism som ett kompletterande sekundärt syfte för nationalparker och naturreservat. Dessutom bör 7 kap. 7 § omåta stycket miljöbalken och 5 § nationalparksförordningen ses över för att utreda om etableringar av anläggningar för naturturism kan utgöra ett särskilt skäl för dispens från naturreservats- och nationalparksföreskrifterna. (...) Utredningens slutsats är att skyddad natur inte ska stå i vägen för ett hållbart entreprenörskap som verkar i det landskap som staten lagt stora resurser på att bevara.

Vi tillstyrker inte en översyn av miljöbalken så att naturturism inkluderas som ett kompletterande sekundärt syfte. Vi tror att utrymmet finns redan idag och att det då är bättre att pröva möjligheterna vid bildandet av helt nya naturreservat och nationalparker och sedan utvärdera detta.

Vi ser i södra Sverige heller inget behov av att se över nationalparksförordningen vad gäller särskilda skäl för anläggningar för naturturism. I de relativt små nationalparkerna i södra Sverige är det inte lämpligt att bygga inom parkerna. Anordningar för naturturismföretag bör istället etableras utanför, men gärna i närheten av, parken.

Det är inte den skyddade naturen som står i vägen för ett hållbart entreprenörskap utan många gånger avsaknaden av boenden, matställen och dylikt i sig. Med förslaget ser vi en viss risk för urholkning av varumärket Sveriges nationalparker. Varumärket står för god kvalitet på naturens villkor och det är det som långsiktigt lockar besökare.

Kapitel 10.5.4 - Åtgärder för att gynna hållbar naturturism i nationalparker och naturreservat

Förslag: Naturvårdsverket bör även ges i uppdrag att utreda och föreslå förändring i förutsättningarna för bildande av nationalpark och naturreservat och möjligheterna att meddela dispens från nationalparks- och naturreservatsföreskrifter i syfte att gynna sådana verksamheter som kan bedrivas där utan att påverka syftet med skyddet negativt. För att gynna hållbar naturturism i skyddad natur bör regeringen även ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med andra myndigheter och organisationer analysera hinder och möjligheter för naturturism och aktivt friluftsliv i skyddad natur och genomföra åtgärder för att främja dessa intressen inklusive en översyn av vägledning för utformning av föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken.

Vi bedömer att det beskrivna behovet av översyn av nationalparksförordningen, föreskrifter och vägledningar inte finns i södra Sverige. De relativt nya översyner som gjorts och vägledningar om föreskrifter och zoner tillgodoser vårt behov.

Vid bildandet av Åsnens nationalpark togs hänsyn till turismföretag på ett annat sätt. Genom att begränsa möjligheten till tältning inom parken (vilket också skedde utifrån bedömningen att slitage skulle bli för stort) ger det förutsättningar för campingplatser utanför parken att utvecklas. Detta minskar behovet av toaletter ute i parken. Vi ser också att uppställning av husbilar i södra Sverige generellt sett bäst tillgodoses på campingar av olika bekvämlighetsgrad.

Kapitel 12.9 – Grön infrastruktur

Citat sidan 753: Den metod som utredningen föreslår för skydd av skog innebär att markägareinitiativ ska utgöra grunden, vilket kommer få till följd att information och delaktighet i arbetet med samverkan i landskap kan komma att bli än viktigare.

För att kunna skapa en grön infrastruktur i landskapet och få förtroende hos markägare är delaktighet och frivillighet viktig. Men åtminstone i södra Sverige, med genomsnittliga relativt små brukningsenheter, är myndigheternas roll som samordnare och initiativtagare mycket viktig för att arbetet ska nå resultat inom utsatt tid.

Markägare förväntas se både sin skog och konsekvenserna av sitt skogsbruk i ett landskapsperspektiv. Men det finns behov av ett större övergripande perspektiv både när det gäller att den vattenhållande förmågan ska förbättras i landskapet, och för den konnektivitet som behövs för biologisk mångfald. Även i ett klimatanpassningsperspektiv krävs ett större perspektiv och ett vidare synsätt. Skogsskötseln på en enskild fastighet av en enskild markägare kan ha stor betydelse i ett landskapsperspektiv. Utredningen visar inte på några verktyg för att skapa grön infrastruktur i hållbart skogsbruk. Ska markägarna kunna klara detta behövs ett stöd. Länsstyrelsen drev under 2014 och 2015 projektet ”Ett fönster ut” med syftet att utveckla en digital plattform där markägare skulle kunna hitta all relevant miljöinformation om sin skogsfastighet, men det sjuösettes inte. Detta är ett av flera verktyg.

Kapitel 14.1 - Hur kunskapsunderlag om naturvärden ska tas fram och hanteras

Förslag: Skogsägarens ansvar för kunskap enligt miljöbalken preciseras genom att ett kunskapskrav förs in i skogsvårdslagen. Bestämmelsen innebär att markägaren ska ha den kunskap som behövs för att efterleva de krav om hänsyn till natur- och kulturmiljövårdens

intressen som följer av skogsvårdslagen. Bestämmelsen innebär inte en utvidgning av ansvaret för kunskap jämfört med i dag. Krav på kunskap och därmed utredning om åtgärdens påverkan på miljön ska endast ställas i den utsträckning det kan anses rimligt. Kravet innebär att markägaren på förhand ska skaffa sig kunskap om natur- och kulturmiljövärden i det område där skogsbruksåtgärden ska vidtas. Markägaren ska även kunna visa att de krav som följer av föreskrifter meddelade enligt 30 § skogsvårdslagen följs. I fråga om föryngringsavverkning preciseras kravet på kunskap på så sätt att markägaren ska kartlägga de natur- och kulturmiljövärden som berörs av åtgärden och bedöma hur åtgärden påverkar dessa värden samt ange vilken hänsyn som måste tas till dessa värden.

Utredningen understryker markägares ansvar och krav på kunskap hos skogsägaren, men klargör inte om fornlämningar och kulturmiljölagen är del av den här kunskapen. Ibland görs skillnad på övriga kulturhistoriska lämningar och fornlämningar, ibland inte. Detta gör att kulturmiljölagen och länsstyrelsens koppling till de olika förslagen är oklar. Det behöver framgå tydligare huruvida utredningen avser inkludera kulturmiljölagen i kraven eller inte, samt vad som gäller rörande fornlämningar.

Kapitel 14.3 - Förslag om kunskapsunderlag och inventeringar

Förslag: Skogsstyrelsens instruktion ska ge myndigheten möjlighet att ansvara för en reglerad inventering av de objektiva förhållandena i naturen som kan ha särskild betydelse för biologisk mångfald i skogen. Inventering och dokumentering av sådana uppgifter utgör en naturmiljöbeskrivning. Omfattningen av inventeringen bestäms i det nationella handlingsprogrammet för biologisk mångfald i skogen. En sammanvägd bedömning av betydelsen av de naturvärden som framgår av naturmiljöbeskrivningen ska inte göras av myndigheten i samband med inventeringen. Skogsstyrelsen bör endast utföra en naturmiljöbeskrivning i områden som kan ha höga naturvärden i skogen och som ligger på små- och mellanskogsbrukets mark. Skogsstyrelsen ska informera markägaren innan en inventering utförs och erbjuda markägaren att delta. (...) Skogsstyrelsen och länsstyrelserna ska även fortsättningsvis inventera höga naturvärden, i den utsträckning som krävs för att inrätta myndighetsinrättade områdesskydd som avser skogar som särskilt angetts i det nationella handlingsprogrammet för biologisk mångfald i skogen.

Vi tillstyrker att Skogsstyrelsens instruktion ska ge myndigheten möjlighet att ansvara för en reglerad inventering men vi anser till skillnad från utredningen att denna inventering bör innehålla en sammanvägd bedömning.

Naturmiljöbeskrivningen kan, som länsstyrelsen uppfattat det, bl.a. användas som kunskapsunderlag vid en markägares underrättelse/anmälan om avverkning. Dessutom föreslår utredningen att handläggningstiden för sådana ärenden ska bli väsentligt kortare. Länsstyrelsen anser därför att det vore mer rättssäkert och effektivt för prövningen om naturmiljöbeskrivningen innehöll en sammanvägd bedömning, särskilt mot bakgrund av att registreringar av nyckelbiotoper föreslås att upphöra. Länsstyrelsen anser att det är av vikt att det finns dokument och inventeringsmaterial som vägleder markägaren men även Skogsstyrelsen om vilka områden som är lämpliga eller mindre lämpliga att avverka i.

Vi anser att inventeringar i skog och framtagande av kunskapsunderlag inte bara kan genomföras för områden som kan ha höga naturvärden eller för att inrätta områdesskydd. Här nedan följer några exempel.

De flesta länsstyrelserna har fastställt ett handlingsprogram för grön infrastruktur där länsstyrelsen samordnar många aktörer i landskapet utifrån de naturtyper och arter som har prioriterats i det aktuella länet. I detta arbete kan t.ex. skogstyper som har en minskande och liten andel i skogslandskapet och där konnektiviteten är låg, t.ex. bokskogar och trädklädda betesmarker, behöva inventeras för att få ett kunskapsunderlag. Även invasiva främmande arter och hotade arter med fastställda åtgärdsprogram (ÅGP) i skogen kan behöva inventeras. I dessa inventeringar kartläggs ibland inte bara områden med höga naturvärden utan även områden med utvecklingspotential och restaureringsmöjligheter. Länsstyrelsen har också ett ansvar att inom miljöövervakningen följa tillståndet i naturmiljön som ibland inbegriper inventeringar. Det finns många exempel på inventeringar som kan behöva göras i skogsmark och där länsstyrelserna har ett ansvar.

Länsstyrelsen har många kunskapsunderlag som bygger på inventeringar där det görs bedömningar av områdets bevarandevärden och lämplighet för olika typer av verksamheter. Enligt 3 kap 12 § miljöbalken ska länsstyrelsen sammanställa planeringsunderlag. Ett exempel är beskrivningar av olika typer av riksintressen som innehåller bedömning av värden och möjliga markanvändningars lämplighet. Underlagen ska förenkla och effektivisera myndigheternas arbete och kunskapsunderlagen ger vägledning för olika aktörer inför olika typer av ansökningar. Underlaget är dock inte juridiskt bindande eftersom varje enskild verksamhets tillåtelse prövas i det enskilda fallet.

Slutligen kan det tilläggas att kunskapsunderlag om skog borde prioriteras högt utifrån Naturvårdsverkets beskrivning av senaste översynen av riksintressen enligt 3 kap 6 § MB (år 2000) i handboken ”Riksintresse för naturvård och friluftsliv, Handbok med allmänna råd”, Bilaga 2, sidan 86): ”Naturvårdsverkets förslag till nya eller ändrade områden av riksintresse kom att begränsas till ängs- och hagmarker och våtmarker. Endast ett fåtal områden med andra naturtyper togs med. Den ursprungliga tanken att ta med skog, sjöar, vattendrag och marina miljöer där länen bedömt det motiverat utifrån ny kunskap föll. Nackdelarna med att ta med områden utifrån ett ojämnt underlag och med bristfälliga kriterier bedömdes när allt kom omkring vara större än fördelarna. Därför underströk verket behovet av nationella inventeringar av dessa naturtyper och av att utveckla kriterierna. Därefter borde en mer fullständig översyn av dessa naturtyper göras”.

14.3.3 Skogsstyrelsen och länsstyrelserna ska även fortsatt inventera naturvärden för inrättande av formellt områdesskydd

Förslag: Skogsstyrelsen och länsstyrelserna ska även fortsättningsvis inventera höga naturvärden, i den utsträckning som krävs för att inrätta myndighetsinrättade områdesskydd som avser skogar som särskilt angetts i det nationella handlingsprogrammet för biologisk mångfald i skogen. Inventeringarna begränsas av beslut om skydd av sådana områden. Sådant inventeringsunderlag ska hanteras som arbetsmaterial till dess beslut om områdesskydd meddelats.

Citat sidan 868: Länsstyrelsens inventeringsunderlag i myndighetens arbete med områdesskydd hanteras i dag som arbetsmaterial till dess att beslut i ärendet om områdesskydd avslutats. Någon publicering av underlaget sker alltså inte. Utredningen bedömer att denna ordning bör

gälla även för den sammanvägda bedömning av naturvärdena i ett område som görs av Skogsstyrelsen i samband med områdesskydd. Enligt utredningen är det i överensstämmelse med Skogsstyrelsens skyldigheter enligt lagen och förordningen om geografisk miljöinformation.

Utredningen föreslår att inventeringar som Skogsstyrelsen och länsstyrelserna gör inför områdesskydd ska anses utgöra arbetsmaterial. Vad som utgör allmänna handlingar regleras i tryckfrihetsförordningen. Om utredningen föreslår ett mer långtgående undantag för arbetsmaterial i t.ex. inventeringar, än vad som redan gäller enligt tryckfrihetsförordningen, kräver det en grundlagsändring.

Utredningen hänvisar till att det är så det går till i länsstyrelsernas arbete med områdesskydd. Vi vill berätta att detta inte är fallet hos oss. Resultatet av alla genomförda inventeringar är offentliga. Ett undantag är information om vissa hotade arter som har en stark hotbild, dessa uppgifter kan omfattas av sekretess enligt 20 kap 1§ Offentlighets- och sekretesslagen. All kunskap om vårt landskap och dess tillstånd är en tillgång i både prövning, tillsyn och områdesskydd och vi har ett ansvar enligt 3 kap 12 § miljöbalken att sammanställa planeringsunderlag. Vi ser också att det gynnar naturvärdena att vi sprider kunskap till fastighetsägare som bedriver jord-, skogs- och vattenbruk och till intresserad allmänhet.

Tilläggs kan att alla länsstyrelsens inventeringar inte finns tillgängliga i nationella register. Ett exempel är inventeringar som enbart berör mindre avgränsade geografiska trakter. Dessa är ändå offentliga och finns tillgängliga på Länsstyrelsens hemsida och diarium.

Kap 17 - Konsekvenser av utredningens förslag

Kap 17.4 - Konsekvenser för miljö och klimat och sociala konsekvenser
Här saknas vissa konsekvenser med avseende på miljö och klimat, se synpunkter ovan under kapitel 8.12.

Kap 17.4.6 Rådgivning om klövviltförvaltning och skogsskötselprogram för ökade fodermängder samt uppdrag om att utreda möjligheterna till olika incitament, regelförändringar och -förenklingar
Länsstyrelserna har det regionala ansvaret för att Sveriges politik för viltförvaltning genomförs inom länet, se synpunkter ovan under kapitel 9.7. Vi tycker att både förslaget och konsekvensutredningen måste kompletteras i detta avseende.

Övrigt

Utredningen innehåller ett antal faktamässiga fel rörande handläggning enligt kulturmiljölagen. Ett exempel är sidan 873 där man hänvisar till samråd mellan Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen rörande fornlämningar som en anledning för Skogsstyrelsen att förlänga handläggningstiden. Handläggning enligt kulturmiljölagen sker mellan markägare och Länsstyrelsen, inte genom samråd med Skogsstyrelsen.

Datum
2021-04-21

Ärendenummer
511-812-2021

DE SOM MEDVERKAT I BESLUTET

Beslutet har fattats av landshövding Maria Arnholm med naturskyddshandläggare Helene Pettersson som föredragande.

I beredningen av ärendet har också länsrådet Malin Almqvist, avdelningschefen Maria Levin, enhetschefen Elisabet Ardö, enhetschefen Per-Anders Persson, kulturmiljöhandläggaren Ida Stern, handläggaren vid enheten för Jordbrukarstödfältkontroll Johan Ekström, naturvårdförvaltaren Emil Persson och länsjuristen Charlotte Olsson Scholz medverkat.

KOPIA TILL

m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se
agnetha.alriksson@regeringskansliet.se

FÖRSLAG